

§ 100

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Seija Muurisen toivomusponnosta toimialojen yhteistyön tehostamisesta nuorten seksuaalikasvatuksessa osana laajempaa aikuistumisen tuen kokonaisuutta

HEL 2018-000868 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla pidetään nuorten seksuaalikasvatuksen tukemista tärkeänä kysymyksenä. Toimialan eri palveluissa lähestytään seksuaalikasvatusta monin eri tavoin. Ensisijaisesti halutaan tarjota jokaiselle kasvavalle lapselle ja nuorelle turvallinen harrastusympäristö, jossa jokaisen on hyvä olla sellaisena kun hän on – loukkamatta kenenkään muun vastaavaa olemista. Seksuaalikasvatus nähdään osaltaan myös seksuaalisen häirinnän torjuntana: nuorten kanssa toiminnassa on tärkeää, että huomioidaan, hyväksytään ja pidetään esillä esim. erilaisia sukupuolisia ja seksuaalisia identiteettejä. Tämä luo turvallista ja saavutettavaa harrastusympäristöä kaikille. Esimerkiksi Nuorisopalveluissa sateenkaareville nuorille toiminta ja oma Happi Pride-tila sekä Nuorten Pride ovat osa jokaiselle turvallisen tilan toteuttamista, samoin kuin toimialan mukanaolo Pride-viikon toteuttamisessa. Kallion kirjaston Sateenkaari-hylly kiinnostaa nuoria laajasti. Sinne voi tehdä myös hankintaehdotuksia.

Seksuaalikasvatuksen kehittäminen niin toimialan omien palveluiden välillä kuin toimialojen kesken on keskeistä. Esitämme muutamia esimerkkejä palveluiden seksuaalikasvatusta tukevasta työstä ja yhteistyöstä toimialojen välillä sekä toiminnan kehittämisajatuksia:

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluissa nuorten seksuaalikasvatus nähdään tärkeänä osana aikuistumisen tukea. Seksuaalikasvatusta toteutetaan osana nuorisotyötä eri toiminnoissa ja toimipaikoissa, kuten nuorisotaloilla, nuorten erilaisten tarpeiden mukaan. Loisto Settlementti ry:n (entinen Kalliolan nuoret ry) kanssa toteutetaan mm. seksuaaliterveyteen liittyviä ryhmiä ja yksilöllistä tukea (mm. pop in -vastaanotot) Tyttöjen talolla ja Poikien talolla.

Kouluterveyskyselyssä nuorten kokema seksuaalinen häirintä on noussut viime vuosina voimakkaasti esiin. Yhtenä vastauksena tähän Nuorisopalvelut tekee Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja erityisesti pe-

ruskoulujen kanssa seksuaalikasvatusyhteistyötä. Nuorisopalveluissa on mm. kehitetty ajankohtaisena nuorten seksuaaliterveyttä tukevana työtapana ja osana ehkäisevää päihdetyötä 6.-luokkalaisille suunnattu Valintojen stoori -menetelmä. Seksuaalisuuskasvatus on liitetty menetelmän osaksi yhteistyössä Väestöliiton kanssa. Menetelmä tukee perusopetussuunnitelman mukaisesti tunnetaitoja, päihdekasvatusta ja seksuaalikasvatusta. Se myös vahvistaa nuorta ja luo suojaavia tekijöitä päihdeiden käyttöä ja seksuaalista kaltoinkohtelua vastaan. Valintojen stoori –menetelmä perustuu vuorovaikutteisuuteen, sosiaaliseen vaikuttamiseen ja virittävän valistuksen teoriaan, jossa pyritään vaikuttamaan mielipideilmastoon kohderyhmän omien ajatusten ja oivallusten kautta. Valintojen stoorissa käytetään seksuaalikasvatuksesta tuttua termiä tunne- ja turvataidot: kuudesluokkalainen nuori saa tietoa ja oppii toimintatapoja erilaisiin tilanteisiin sekä oppii kuuntelemaan itseään ja asettamaan omat rajansa. Lisäksi nuori vertaisohjaaja saa taitoa ryhmän ohjaamiseen ja tietoa päihdeistä sekä tunne- ja turvataidoista. Opettaja pystyy hyödyntämään menetelmää luokkansa tunnetaito- sekä päihde- ja seksuaalikasvatuksessa. Ohjaaja saa lisää osaamista sekä käyttöönsä työmenetelmän puheeksi ottoon tunteista, päihdeistä ja seksuaalisuudesta nuorten kanssa. Vanhemmuutta tuetaan vanhempainilloissa em. teemoissa.

Keskimäärin Valintojen stoori tavoittaa Helsingissä vuosittain 4 300 oppilasta, 220 opettaja, 120 tukioppilasta, 180 ohjaajaa ja 120 vanhempainiltaan osallistunutta.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuri tarjoaa monipuolisen tavan lähestyä seksuaalisuutta niin nuorille kuin muillekin ihmisille. Ominaisluonteensa takia kulttuuri on kautta historian tarjonnut samastumiskohteita kuvatessaan monenlaista seksuaalisuutta. Se on omimmillaan kuvatessaan ja käsitellessään seksuaalisuuden herättämiä tunteita ja tuntemuksia. Kulttuuri antaa sytykkeitä keskustelulle oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta myös tällä elämänalueella.

Kulttuuripalveluiden ja erityisesti nuorille suunnatuissa palveluissa seksuaalisuus on yksi tärkeä aihe ja teema, jota käsitellään ohjelmistojen esim. näyttelyiden, esitysten, kirjastopalveluiden, taidekasvatuksen ja muiden tapahtumien kautta.

Esimerkkejä kulttuuripalveluiden seksuaalisuutta käsittelevistä palveluista nuorille:

Kirjasto

Seksuaalisuus on luonteensa puolesta aihe, jota moni nuori tutkii mielellään rauhassa ja yksin. Kirjat ja lehtiartikkelit antavat tähän mahdollisuuden. Kaunokirjallisuudella on muun taiteen tavoin erityisrooli: se laajentaa seksuaalisuuden kuvaa verrattuna varsinkin julkisuutta hallitsevaan varsin mekaaniseen kuvaan seksuaalisuudesta. Romaani, novelli, runo tai sarjakuva kertoo omin keinoin miltä kaikelta seksi voi tuntua, ja auttaa kuvaamiensa elämänkohtaloiden avulla ymmärtämään lukijan omaa uniikkia seksuaalisuutta. Kirjastoissa on myös seksuaalisuutta valottavaa tietokirjallisuutta. Kirjastoon valikoitu painettu aineisto on sisällöllisesti korkeatasoisempaa kuin vapaasti käytettävä verkkoaineisto, josta laadukkaan seksuaalisuutta käsittelevän faktan tai fiktion löytäminen on haastavaa. Kirjaston työhön kuuluu myös mediakasvatus, jota tehdään yhdessä koulujen kanssa. Mediataidot ovat olennaisia nimenomaan seksiä sisältävän aineiston arvioimisessa, yhtenä esimerkkinä tyyppillisten verkkosisältöjen kliseemäisten sukupuoliroolien tunnistaminen.

Pääkaupunkiseudun kirjastojen Helmet-tietokannasta löytyy haulla 'nuoret ja seksuaalisuus' kaunokirjallisuutta 118 viitettä, joista 32 lasten aineistoa. Tietokirjallisuudesta Helmet tarjoaa samoilla hakuelementeillä 133 viitettä, joista suurin osa suoraan nuorille tarkoitettuja tietokirjoja. Näistä 60 nimekettä on lasten aineistoa. Elokuva-aineisto vähenee kirjastoissa nopeasti, ja viitteitä samalla haulla kertyikin vain kahdeksan.

Helsingin kaupungin museo

Helsexinki-näyttely (12.5.2017–28.1.2018) perustui Helsingissä asuvien tai työskentelevien ihmisten omakohtaisiin kokemuksiin seksuaalisuudesta, sukupuolesta ja seksistä. Tavoitteena oli antaa tilaa erityisesti niille, joiden ääni syystä tai toisesta jää usein kuulumattomiin. Näyttely antoi samastumismahdollisuuksia, vähensi ennakkoluuloja ja jakoi ajankohtaista tietoa seksuaalioikeuksista. Oheistapahtumia järjestettiin yhdessä yhteistyökumppanien (mm. Positiiviset ry, Sexpo-säätiö, Seta ry) kanssa lähes kolmekymmentä. Mittavin ohjelma oli neljän asiantuntijaorganisaation kanssa toteutettu Myytinmurtajat-hanke, jossa helsinkiläisille nuorille tarjottiin kuukauden ajan seksuaalikasvatusaiheisia työpajoja.

Yleiset kulttuuripalvelut

Yleisten kulttuuripalveluiden nuorille suunnatuissa palveluissa seksuaalisuutta käsitellään kulttuurikeskusten taideopetuksessa, esim. kulttuurikursseilla (sukupuolta, identiteettiä ja seksuaalisuutta käsittelevät kurssit), erilaisissa esityksissä, työpajoissa, näyttelyissä ja tapahtumissa (esim. Pride-viikon tapahtumat). Kultus.fi-verkkopalvelussa opettajat voivat hakea esim. hakusanan, ilmiön tai opetussuunnitelman tavoittei-

den mukaisesti oppimateriaaleja ja palveluita, joiden avulla käsitellä haluttua teemaa osana kouluopetusta. Annantalossa on kiinnitetty huomiota myös taideopettajien koulutukseen ja eri sukupuolten tasavertaiseen kohteluun sekä kaikin puolin turvallisen oppimis- ja harrastusympäristön tarjoamiseen kasvaville nuorille.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluissa seksuaalikasvatus on osa lasten ja nuorten liikuntakasvatustyön kokonaisuutta. Liikunnan kehollisen ja fyysisen luonteen ansiosta organisoidut liikuntapalvelut tarjoavat hyvän ja positiivisen mahdollisuuden omaan kehoon ja sen potentiaaliin tutustumiselle. Organisoiduissa liikuntaryhmissä painotetaan liikuntataitojen sekä oman kehon pätevyyden kokemusten mahdollistamista. Ryhmien suunnittelussa halutaan vahvistaa jokaisen lapsen ja nuoren autonomiaa sekä vaikutusmahdollisuuksia oman liikuntaryhmän toimintaan ja sisältöihin. Lisäksi halutaan edistää lasten ja nuorten sosiaalisen yhteenkuuluvuutta panostamalla turvallisen ja luottamukselliseksi koetun ilmapiirin syntymiseen.

Liikunnanohjauksessa huomiota kiinnitetään mm. sukupuolisensitiivisiin ja neutraaleihin toimintatapoihin. Aihe on ollut esillä liikunnanohjaajille toteutetussa koulutuksessa mm. otsikolla ”Tiedostavampaa pedagogiikkaa liikkasaleihin”. Vapaa-ajan liikuntaryhmiä tarjotaan tytöille ja pojille sekä yhteisesti että erikseen, jotta lapsi tai nuori voi itse valita itsellensä mieluisimman ympäristön liikuntataitojen harjoittelulle kehityskaarensa eri vaiheissa. On järjestetty myös joitakin sukupuolisensitiivisiä ryhmiä.

Yhteistyön kehittäminen nuorten seksuaalikasvatuksessa toimialojen välillä

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kaikissa palveluissa pidetään tärkeänä, että yhteistyön tehostamista seksuaalikasvatuksessa jatketaan. Keskeisenä pidetään sitä, että nähdään kullekin toimialalle ja palvelulle ominaiset tavat tehdä nuorten seksuaalikasvatusta ja löydetään myös yhteisiä toimintatapoja vastata nuorten tarpeisiin, niin toimialan sisällä kuin yhdessä muiden toimialojen kanssa.

Yhteistyön tehostamisesta seksuaalikasvatuksessa toimialojen kesken on keskusteltu kaupungin LASU-kollegiossa sekä Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa (NOP) aiemmin. Nuorten seksuaaliterveyteen liittyviä teemoja ja palvelujen yhteensovittamista on tarpeen käsitellä edelleen esimerkiksi nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ehdottaa näiden teemojen käsittelyä NOP-verkostossa.

Yhteistyössä Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa pidetään hyvänä ajatuksena erilaisten ohjeistusten (esim. kiusaamisen ja häirin-

08.05.2018

Asia/5

nän ehkäiseminen ja muut vastaavat opetussuunnitelmiin kuuluvat ohjeistukset) tekemistä yhteistyössä. Näin toiminnan periaatteiden yhteisyys vahvistuu ja niitä voidaan välittää myös kolmannen sektorin yhteistyökumppaneille.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Sini Perho, suunnittelija, puhelin: 310 71596
sini.perho(a)hel.fi

Liitteet

1 Muurinen Seija toivomusponssi Kvsto 17.1.2018 asia 17

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 31.5.2018 mennessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Seija Muurisen toivomusponnosta selvittää mahdollisuutta tehostaa toimialojen kesken nuorten seksuaalikasvatuksessa osana laajempaa aikuistumisen tuen kokonaisuutta.

Lausunnon taustalla on valtuutettu Reetta Vanhasen aloite alle 25-vuotiaiden nuorten maksuttoman ehkäisyn edistämisestä (kaupunginvaltuusto 17.1.2018, § 17).

Toivomusponnosta on pyydetty lausuntoa myös kaupunkiympäristölautakunnalta, kasvatus- ja koulutuslautakunnalta sekä sosiaali- ja terveyslautakunnalta.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Sini Perho, suunnittelija, puhelin: 310 71596
sini.perho(a)hel.fi

Liitteet

1 Muurinen Seija toivomusponssi Kvsto 17.1.2018 asia 17

08.05.2018

Asia/5

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano